

เธอชื่อ Maama Mali

มามา มาลี (Maama Mali) ไม่แน่ใจว่าอาการป่วยของเธอเกิดจากเชื้อ HIV/AIDS หรืออำนาจคุณไสยซึ่งภาษาถิ่นเรียกว่า “omutego”

อาการป่วยที่ซุบซอม ราวกับศพเดินได้ แขนขาอ่อนเปลี้ยไร้เรี่ยวแรง ดูคล้ายกับถูกมนต์ดำ “omutego” ซึ่งชาวบ้านแถบนี้รู้จักทุกทิศเหน็ด

“omutego” เป็นอาวูของแม่หมอผีที่ฝ่ายตรงข้ามจ้างวานให้ทำร้ายศัตรู มันจะลอยมาตามสายลม เสาะหาเหยื่อก่อนลูบไล้ “omutego” จะฆ่ายกครัว โดยเฉพาะเจาะจงเหยื่อรายใด รายหนึ่ง

มามา มาลี บักใจเชื่อว่าหากมีคนคิดจะทำมนต์ดำ “omutego” ใส่เธอหนีไม่พ้นสองคน คือ สามีนคนแรกที่ทั้งรักทั้งเกลียดเธอ อีกคนคือภรรยาาร่วมอีกคนซึ่งมักมีเรื่องทะเลาะตบตีกับเธอเป็นประจำ ตอนที่เธอกับหล่อนอาศัยอยู่ในบ้านของสามีร่วมกัน

เชื้อ HIV/AIDS มามา มาลี ไม่รู้อะไรเกี่ยวกับมันมากนัก รู้เพียงว่าไม่เคยมีใครที่หนีรอดจากเงื้อมมือของมัจจุราชตัวนี้ได้ ชาวบ้านแถบนี้ต่างรับรู้ถึงความตายที่นาสะพรึงกลัวของเพื่อนบ้าน ญาติ และเด็ก ๆ จาก เชื้อ HIV/AIDS

การมาเยือนของเชื้อ HIV/AIDS และความนาสะพรึงกลัวของมันยังขับเน้นให้เมือง To-Day เมืองเล็ก ๆ ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศอูกันดา โดยปกติเต็มไปด้วยความหวือ ความยากจน และโรคภัยไข้เจ็บ ซึ่งมามา มาลี เปิดร้านขายเหล้าอยู่ กลายเป็นพื้นที่แห่งความสิ้นหวังยิ่งขึ้น

การที่พ่อมีเมียและลูกหลายคน ผลักให้มามา มาลี ออกจากโรงเรียนตั้งแต่อายุ 16 ปี อีกหนึ่งปีต่อมาเธอก็แต่งงานกับสามีคนแรกช่วงกล พ่อหม้ายลูกติดซึ่งอายุมากกว่าเธอเกือบ 30 ปี หลังแต่งงานเธอย้ายไปอยู่กับสามีที่ต่างหมู่บ้าน รับภาระดูแลงานบ้านและเลี้ยงลูกติดทั้งสองคน

หลังคลอดลูกคนแรก เหมือนมีอะไรบางอย่างดลใจให้เธอกังวลว่าชีวิตแต่งงานกำลังจะล้มเหลว เธอจึงพาลูกย้ายกลับมาอยู่ที่บ้านเกิด ตามธรรมเนียมปฏิบัติ เมื่อพี่ชายแต่งงานน้องสาวที่อยู่ด้วยต้องปรนนิบัติทั้งพี่ชายและพี่สะใภ้ การย้ายกลับมาอยู่บ้านครั้งนี้ ภาระงานบ้านงานครัวทั้งหมดตกเป็นของเธอยาจะหนักเลียง สามีของเธอเองก็เจ็บป่วย ไม่เคยช่วยเหลือส่งเสียลูก และเธอนับแต่ย้ายออกมา

มามา มาลี อยู่ช่วยครอบครัวทำสวนกล้วยและไร่กาแฟ พี่เขยเศรษฐกิจของชาวบ้านแถบนี้ พยรักและร่วมหลับนอนกับผู้ชายอีกหลายคน จนตั้งท้องสามครั้ง โดยพ่อของเด็กแต่ละคนคือคู่นอนของเธอที่สลับสับเปลี่ยน

“ฉันอาศัยอยู่ในบ้านหลังใหญ่ แยกออกมาจากบ้านหลังอื่น ฉันอยู่กับน้องสาวอีกสามคนทั้งหมดเป็นหม้าย พวกเรามีห้องส่วนตัว แต่ละคนมีอิสระที่จะนำผู้ชายคนใดก็ได้เข้ามานอนด้วย หากเมื่อพวกเขาจะเปลี่ยนคนใหม่”

ลูกทุกคนของเธอตายขณะยังเป็นทารก สองคนแรกไม่ทราบสาเหตุแน่ชัด คนสุดท้ายน่าจะเกิดจากหัดเยอรมัน สาเหตุการตายของทารกส่วน

ใหญ่ในหมู่บ้าน

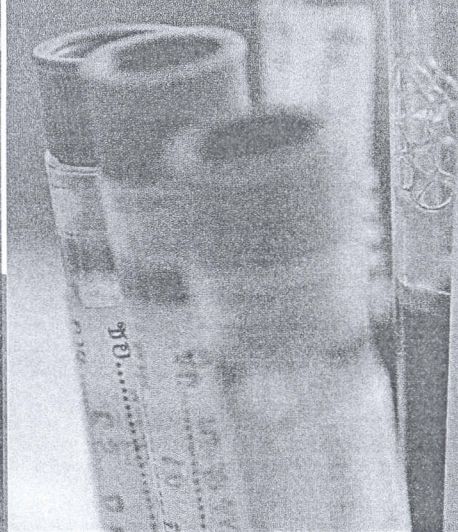
การตายที่ไม่ทราบสาเหตุของบรรดาลูก ๆ นำความเจ็บปวดและเคร่งเครียดมาสู่มามา มาลี เธอหวาดกลัวว่ามันจะเกิดจากคำสาปแช่งของสามี แต่แม้จะโกรธเขามากเพียงใด ไม่นานหลังการตายของลูกคนสุดท้าย เธอก็ย้ายกลับไปอยู่กับสามีอีกครั้ง และพบว่าสามีนำภรรยาร่วมอีกคนเข้ามาร่วมชายคา

“ฉันมักจะมีเรื่องทะเลาะตบตีกับเมียอีกคนประจำ เธอจะตื่นแต่เช้า ไปที่สวนและเพาะปลูกพืชทั่วบริเวณที่ดินไม่เหลือเนื้อที่ให้ฉันปลูกอะไรเป็นอาหารของฉันและลูกได้เลย เธอจะอิจฉาฉันและลูกทุกครั้งที่สามีนำเสื้อผ้าใหม่และอาหารมาให้ ในตอนกลางคืนหลังสามีหลับ ฉันมักจะไต่ยีนเสียงผีเข้าเธอเดินไป-มา หน้าห้องนอน”

มามา มาลี มีลูกคนที่สองกับสามี แต่หากจะนับกันจริงๆ แล้ว มันเป็นการตั้งครรภ์ครั้งที่ห้า ของเธอ เธอเชื่อว่าสามีรักเธอมากกว่าภรรยาอีกคน ซึ่งเป็นเหตุผลให้หล่อนจ้างหมอผีทำยาเสน่ห์

“เขาโกรธมากเมื่อรู้ความจริงว่าถูกของ พดติกรรมแปลก ๆ ของหล่อนทำให้เขาจับได้ เช่น ตื่นแต่เช้า แทนที่จะไปที่สวน แต่หายไปไหนก็ไม่รู้ทั้งวัน และกลับมาพร้อมกับห่อของบางอย่าง”

ความเบื่อหน่าย เคร่งเครียดจากชีวิตแต่งงาน ผลักให้มามา มาลี ย้ายกลับมาอยู่กับพี่ชายที่บ้านเกิดอีกรอบ ในครั้งนี้พี่ชายซึ่งเป็นพ่อค้าวัว ออกทุนให้เธอเปิดกิจการร้านขายเหล้าเล็ก ๆ

ริมถนนในเมือง ลูกค้าส่วนใหญ่เป็น พ่อค้าวัว คนขับรถบรรทุก และคนที่ ลักขโมยยานพาหนะ

ตลอดริมถนนสายเดียวกันเต็มไปด้วยร้านเหล้า ลูกค้าสามารถเข้ามาดื่ม กินกับหญิงเจ้าของร้าน หากถูกใจ พูด คุดตกลงราคากันได้ ก็มักจะจบลงด้วยการร่วมหลับนอน

“ในเมือง ใคร ๆ ก็ต้องการเงิน ฉัน อยากจะดูแลตัวเองและลูกให้ได้ ฉันกับ เพื่อน ๆ จะใช้ผมไม่ข้างทางเป็นสถานที่ ประทับกางมุ้ง มีแผ่นพลาสติกวาง เตียงนอน ซึ่งฉันใช้ร่วมกับเพื่อนอีก สามคน”

มาม่า มาลี ตั้งท้องลูกอีกคนขณะ ทำงานขายเหล้า พ่อของลูกเป็นพ่อค้า วัวคนหนึ่งที่มาติดพันเธออยู่ช่วงสั้น ๆ แต่หลังจากเสร็จธุระในเมืองเขาก็กลับ บ้านไปหาลูกเมีย ช่วงตั้งท้องและหลัง คลอดใหม่ ๆ เธอเคยเดินทางไปขอความช่วยเหลือ แต่หลังจากนั้นไม่นานก็หยุดไป

การมีลูกครั้งนี้ มาม่า มาลี รู้สึก ราวกับเป็นการลงทัณฑ์จากชาตान

“ฉันเข็ดการมีลูก ลูกของฉันเกือบ ทั้งหมดตาย ฉันรู้ว่าพวกเขาทุกข์ทรมาน เพียงใด ฉันไม่รู้ว่าจะไรกำลังเกิดขึ้นกับ ชีวิต มันเป็นการลงทัณฑ์ที่เจ็บปวด และขณะนี้ฉันรู้ตัวว่ากำลังป่วยหนัก”

มาม่า มาลี รู้ดีว่าเพื่อนร่วมอาชีพ

ของเธอแทบทั้งหมดตายจากเชื้อ HIV/ AIDS แต่โรคนี้ก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคส่ง ผลกระทบต่อกิจการร้านเหล้ามากนัก หากหญิงเจ้าของร้านยังมีแรงที่จะลูก มาทำงาน ก็มักจะมีผู้ชายผ่านทางเข้า มาร่วมดื่มกินและซื้อบริการ

“เพื่อนบอกว่าฉันป่วยและกำลังจะ ตายจากเชื้อ HIV/AIDS แต่คนที่พุด แบบนี้ก็จะตายก่อนฉันทุกรายด้วย อาการเดียวกัน”

มาม่า มาลี ยังคงทำงานส่งเงินไป ให้ลูก ๆ ที่เธอฝากเลี้ยงที่บ้านเกิด ความหวาดกลัวที่ผุดเป็นระยะทำให้เธอ ปวดหัวและช็อกไปหลายครั้ง เสียงเอะอะ จอแฉะในตลาดยิ่งกระตุ้นให้อาการปวด หัวกำเริบ หน้าซ้ำอาการอ่อนเพลีย กักลมเหนืออ่อนแรง ก็รบกวนขึ้นทุกวัน

“ฉันรู้ว่าการขายเหล้าไม่ใช่อาชีพที่ ดีนัก มันเป็นอาชีพของเด็กหญิงที่ไม่ ได้เข้าโรงเรียน บ่อยครั้งพวกเราโดน ตบตีจากแขกที่เมาเมายขณะเรียกเก็บ เงิน แต่นั่นไม่มีทางเลือกอื่น หาก อยากจะยืนบนลำแข้งตัวเอง เพื่อนฉัน หลายคนจะเมาเหล้าอย่างขาดสติก่อน แยกด้วยซ้ำ และมักจะไม่รู้ตัวว่าเกิด อะไรขึ้นหลังจากนั้น”

มาม่า มาลี ยังคงไม่ปักใจเชื่อว่า เธอติดเชื้อ HIV/AIDS ซึ่งอันที่จริง เธอก็ไม่รู้จะไรเกี่ยวกับมันมากนัก เธอ

หวาดกลัวว่าตัวเองและคนในครอบครัว จะตกเป็นเหยื่อมนต์ดำ “omutego” มากกว่า เพราะหากเกิดจากเชื้อ HIV/ AIDS คนที่รับเคราะห์น่าจะเป็นแค่เธอ คนเดียว

ที่ผ่านมา ลูกของเธอหลายคน ตลอดจนพี่สาว น้องสาว รวมทั้งลูกพี่ ลูกน้องคนในเครือญาติก็เสียชีวิตจาก อาการป่วยที่ไม่ทราบสาเหตุคล้ายกัน

ประสบการณ์แห่งความทุกข์ทรมาน ของมาม่า มาลี เกิดจากการหลอมนวม กันระหว่างความหวาดกลัว ภาวะที่ไม่ แน่นนอน ความสับสนจากสาเหตุอาการ เจ็บป่วย และอำนาจความเชื่อท้องถิ่น ที่ไหลเวียนอยู่ในบริบทชีวิตประจำวัน

เมื่ออาการป่วยทรุดหนักลงมาก ญาติ ๆ ได้จ้างวานรรถบรรทุกนำมาม่า มาลี และข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ ของ เธอกลับมาที่บ้านเกิด ก่อนที่เธอจะเสียชีวิตในอีกไม่กี่เดือนต่อมา

๗